

Квасницька Р.С., Гончарюк В.Ю. Деякі аспекти розширення джерел фінансових ресурсів банків через використання фінансового інжинірингу. *Модернізація фінансово-кредитної системи України: виклики глобалізації*: матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет–конф. (Кривий Ріг, 20 березня 2018 р.). Кривий Ріг. ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського, 2018. С. 282–287.

Секція: Актуальні проблеми сучасного банківництва

Квасницька Р.С., д.е.н., доцент,

професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Гончарюк В.Ю., магістр

Хмельницький національний університет

Деякі аспекти розширення джерел фінансових ресурсів банків через використання фінансового інжинірингу

Сучасний стан вітчизняної економіки вимагає зростання вимог до банківської системи, що покликана сприяти стійкому економічному зростанню та підвищенню конкурентоспроможності господарського комплексу в умовах поступової інтеграції у європейський та світовий економічний простір. Адже, саме банківські установи виступають провідними фінансовими посередниками у переміщенні фінансових ресурсів між окремими суб'єктами підприємництва, галузями господарства та секторами економіки. Звичайно, задоволення потреб економіки у постійному її ресурсному забезпеченні вимагає від банків адекватного нарощування обсягів, оптимізації структури та вдосконалення організації їх ресурсної бази.

Достатня за обсягом та належним чином збалансована ресурсна база банків є важливою передумовою їх прибутковості, підтримки достатньої ліквідності та довіри з боку учасників ринку. Однак, сьогодні помітно загострились проблеми формування та використання ресурсної бази банків України. Вирішення зазначених проблем вимагає вдосконалення підходів до

пошуку додаткових джерел формування банківських ресурсів серед яких провідне місце відводиться методам фінансового інжинірингу.

Теоретичні та практичні аспекти формування фінансових ресурсів банківських установ є предметом дослідження багатьох вчених, а саме: М. Д. Алексеєнко, О. В. Васюренко, Ж. М. Довгань, А. М. Мороз, С. М. Павлюк, І. М. Федосік, В. В. Рисін та інших. Дослідженню сутності та методів фінансового інжинірингу присвячено праці таких науковців, як: В. Біляєва, І.А. Герасимович, О.А. Іванилова, Ю.С. Масленченков, О.В. Поліщук, О.М. Сохацька, У своїх працях дослідники досить детально розглянули роль, суть та склад ресурсів банку, змістові характеристики фінансового інжинірингу, проте, питання використання останнього з метою зміцнення ресурсної бази банків все ж залишається відкритим.

Отже, достатні за обсягом та структурою фінансові ресурси банків не тільки виступають важливою передумовою їх спроможності здійснювати активні банківські операції, їх прибутковості, підтримки достатньої ліквідності та довіри з боку різних учасників фінансового ринку, а й сприяють підвищенню можливостей банків у задоволенні поточних та інвестиційних потреб нефінансових корпорацій і домогосподарств у додаткових фінансових ресурсах. Фінансові ресурси банків в мікроекономічному аспекті можливо охарактеризувати як акумульовані банком за допомогою емісії пайових цінних паперів або отримані в тимчасове користування на грошовому ринку кошти суб'єктів економіки на основі зобов'язальних правовідносин, а також кошти внутрішньобанківського походження, у т.ч. результати фінансової діяльності банку, що використовуються для подальшого розміщення згідно визначених банком напрямків з метою одержання прибутку, забезпечення ліквідності, зміцнення матеріально-технічної бази банку тощо .

Необхідно підкреслити, що фінансові ресурси банківських установ мають специфічні риси, які визначаються такими особливостями діяльності та місцем банків у системі ринкових відносин :

- у процесі надання банківських послуг і одержання прибутку домінує рух фінансових ресурсів, як правило, у формі залучених клієнтських коштів. Для сфери матеріального виробництва характерна обернена практика: рух фінансових ресурсів виконує допоміжну функцію порівняно з виробничою діяльністю;

- банк – це розрахунковий центр, оператор і посередник у фінансових операціях інших економічних агентів, що веде до багатоканальної участі банку в роботі значної кількості підприємств різних галузей і форм власності. Таким чином, залежність банку від клієнтської бази є доволі висока, що є причиною підвищеного ризику банківської діяльності;

- банки переважно працюють на залучених фінансових ресурсах, тоді як підприємство працює на власних коштах, звертаючись за потреби в установи банків за кредитом [1, с.208].

Акцентуючи увагу на пошуку нових підходів банків до вирішення фінансових проблем за допомогою уже відомих фінансових інструментів і технологій, зауважимо, що саме фінансовий інжиніринг виступає тим інструментом, який уможливорює цілеспрямовану розробку та реалізацію нових фінансових інструментів і (або) нових фінансових технологій.

Саме, фінансовий інжиніринг дозволяє оптимізувати рух фінансових ресурсів, розширити горизонти фінансової політики у різних сферах діяльності банку, у тому числі у сфері цінних паперів. Особо велика роль фінансового інжинірингу полягає у вирішенні складних проблем при проведенні фінансових операцій, розробці варіантів інвестиційних програм, модернізації політики у сфері акціонерного капіталу. У процесі фінансового інжинірингу найчастіше фінансові інструменти дробяться на складові компоненти, створюються та перевіряються на практиці вихідні інструменти, з'являються нові цінні папери.

Історія фінансового інжинірингу як наукового напрямку почалася у 90-х рр. XX століття, коли 1997 року Нобелівською премією були відзначені наукові результати, отримані М. Шоулзом та Ф. Блеком за розроблення моделей оцінювання опціонів (Black–Scholes Option Pricing Model), яка фактично стала

основним стандартом оцінювання деривативів на міжнародному фінансовому ринку. Виникнення фінансової інженерії було спричинено низкою факторів, найсуттєвішими з яких були:

- неефективність традиційних підходів та методів управління фінансовими ризиками в умовах підвищеної волатильності фінансових ринків;
- підвищення інформативності суспільства та розвиток інформаційних технологій;
- перехід від сегментованих фінансових ринків до єдиного інтегрованого фінансового ринку;
- дерегуляція, фінансових ринків та підвищення їх волатильності;
- податкові асиметрії та регулятивні обмеження [2, с.45].

З точки зору практики фінансовий інжиніринг охоплює багато різних сфер. Основними з яких є: фінанси акціонерних компаній; управління довгостроковими і короткостроковими вкладеннями; управління фінансовими ризиками тощо. Зауважимо, що хоча фінансовий інжиніринг охоплює й різні сфери життєдіяльності, однак, найбільша його роль проявляється на ринку банківських послуг, на ринку цінних паперів та на строковому ринку деривативів. Тому, у фінансовому інжинірингу розрізняють такі сегменти, як:

- розробка і виконання спекулятивних стратегій при торгівлі цінними паперами;
- похідні фінансові інструменти;
- інноваційні банківські продукти;
- управління фінансовими ризиками.

Отже, фінансовий інжиніринг допомагає банківським установам ефективніше та оперативніше реагувати на зміни, які відбуваються в економіці, в світі чи всередині конкретного банку. Фінансовий інжиніринг можна охарактеризувати такими ознаками [3]:

- підконтрольність потребам споживачів. Перш ніж появиться новий продукт (послуга) на ринку, необхідний сформований набір факторів, які формують попит споживачів;

- динамічність. Фінансовий інжиніринг являється поєднанням різноманітних фінансових інструментів та створенням на їх основі нових;
- зростання інтенсивності. Для ефективного функціонування та розвитку, сучасна економічна система потребує появи нових інноваційних фінансових інструментів;
- наслідувальний зв'язок. Кожен фінансовий інструмент є продуктом фінансового інжинірингу.

Таким чином, в умовах жорсткої конкуренції банківські установи повинні максимально зосередити свої зусилля на зміцненні ресурсної бази, що, в свою чергу, забезпечить збереження наявних та залучення потенційних клієнтів, на основі застосування сучасної концепції фінансового інжинірингу. Саме такий підхід надасть максимально можливу інвестиційну привабливість новій банківській продукції, що забезпечить ефективне зростання фінансових ресурсів банку та стійкий зріст показників банківської діяльності загалом.

Література:

1. Квасницька Р.С. Інвестиційний потенціал інститутів фінансового ринку України : монографія / Р.С. Квасницька – Хмельницький: ПП «Монускрипт», 2015. – 314 с.
2. Біляєва В.Ю. Забезпечення фінансової стійкості банку засобами фінансового інжинірингу: дис... канд. екон. наук : 08.00.08 / В.Ю. Біляєва. – Харків, 2017. - 225 с.
3. Танчак Я.А. Фінансовий інжиніринг банку як інновація на ринку фінансових інвестицій [Електронний ресурс] / Я.А. Танчак. – Режим доступу: <https://rep.polessu.by/bitstream/123456789/12159/1/74%2C%20Танчак.pdf>